

Визначення тенденцій розвитку кредитних спілок

УДК 336.732(477)

Макарова К.А., Кошляк О.В.
студентки 4 курсу, 3 групи
фінансового факультету
ХНЕУ ім. С. Кузнеця

Анотація. Проаналізовано роль кредитних спілок на ринку кредитних ресурсів. Визначено динаміку основних показників діяльності кредитних установ. Розглянуто спільні та відмінні риси кредитної спілки та банку.

Ключові слова: кредитні спілки, принципи діяльності кредитних спілок, суб'єкт ринку кредитних ресурсів.

Аннотация. Проанализирована роль кредитных союзов на рынке кредитных ресурсов. Определена динамика основных показателей деятельности кредитных учреждений. Рассмотрены общие и отличительные черты кредитного союза и банка.

Ключевые слова: кредитные союзы, принципы деятельности кредитных союзов, субъект рынка кредитных ресурсов.

Abstract. The role of credit unions in the market of credit resources is analyzed. The dynamics of the main indicators of the activity of credit institutions is determined. The common and distinctive features of the credit union and the bank are considered.

Keywords: credit unions, the principles of credit unions, the subject of the market of credit resources.

Ефективність роботи фінансового ринку безпосередньо залежить від успішної діяльності всіх його учасників. На сьогодні в Україні актуальним є розвиток кредитного сектора, оскільки існує проблема фінансування як підприємств, так і населення. Серед альтернативних джерел кредитування особливої уваги потребують кредитні спілки, які мають свої переваги та недоліки, саме тому необхідно дослідити їх діяльність для удосконалення та сприяння їх розвитку. Кредитні спілки в Україні переживають період свого становлення. Більшість суб'єктів господарювання та населення до кінця не розуміють сутності кредитних кооперативів, тому актуальним сьогодні є дослідження правової природи їх діяльності, функцій, які вони виконують в економіці держави, можливості впровадження світового досвіду в даній сфері та оцінка можливостей до конкуренції щодо банківських установ.

Теоретичні аспекти діяльності кредитних спілок висвітлені у роботах Ж. Андрійченко [9], В. Зіновійчука [4], В. Остапенко [8], А. Прудінкова [6], А. Стадника [5] та інших.

Метою написання статті є аналіз функціонування та характеристика діяльності кредитних спілок на ринку кредитних ресурсів в Україні.

Згідно із Законом України “Про кредитні спілки” [1], кредитна спілка - це неприбуткова організація, заснована фізичними особами, професійними спілками, їх об'єднаннями на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки.

Основні принципи функціонування кредитної спілки наведені на рис.1. відповідно до Закону України “Про кредитні спілки” [1].

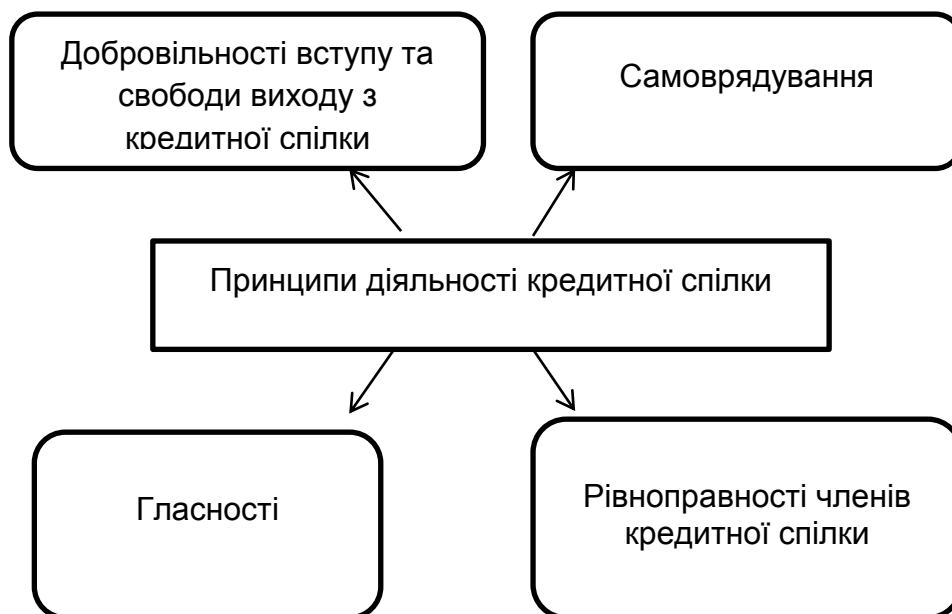

Рис. 1. Основні принципи діяльності кредитної спілки

Фінансовий характер діяльності кредитних спілок робить їх схожими на інших учасників фінансового ринку – банки. Мета кредитної спілки – за допомогою надання доступних кредитів забезпечити умови для ефективної діяльності господарств, які належать її членам, а також послуг із зберігання особистих заощаджень членів кооперативу. У зв'язку з тим, що діяльність кредитного кооперативу має споживчий характер, кредити надаються тільки членам кооперативу. Кредитний кооператив не може надавати послуги фізичним та юридичним особам, які не беруть участь в кооперативі, що обов'язково фіксується в його статуті.

Кредитна спілка має деякі схожі риси з банком, проте існують і суттєві відмінності і переваги. На основі порівняння у табл.1. було розглянуто їх детальніше [7].

Спільні та відмінні риси кредитної спілки та банку

Ознаки	Кредитна спілка	Банк
Мета	Кредитна спілка створюється з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки	Банк створюється з метою отримання прибутку
Призначення	Задовольняє специфічні потреби фінансового характеру лише своїх членів шляхом надання один одному фінансової взаємодопомоги	Має необмежений контингент клієнтів і широкий спектр послуг
Організація	Створюються громадянами, що мають спільне місце проживання, роботи, інші ознаки на підставі об'єднання їх особистих зберігань без мети отримання прибутку	Створюється бізнесменами – обмеженою групою осіб, що об'єднали крупні капітали з метою отримання прибутку
Власність	Члени кредитної спілки є її власниками та одночасно клієнтами	Клієнти банку, що не є його акціонерами, не є власниками банку, а лише зовнішніми клієнтами
Управління	Кожний член кредитної спілки має один голос незалежно від внесеного паю, може впливати на прийняття рішень	Управляється акціонерами банку пропорційно частці у статутному капіталі; клієнти банку ніяк не впливають на процес прийняття рішень

З табл.1. робимо висновок, що кредитні спілки є чи не єдиним джерелом фінансування малих та середніх підприємств. Перевагами кредитних спілок є максимальна їх приближеність до безпосередніх отримувачів послуг, а також можливість позичальника за спрощеною схемою отримати кредит, навіть у незначних розмірах. Кредитні спілки мають можливість уважніше підходити до відбору членів, а отже, і до своїх клієнтів, тому при видачі кредиту можна не так ретельно перевіряти кредитоспроможність позичальника. Банки більш зацікавлені у крупних клієнтах, бо їм не завжди вигідно мати справу з дрібними позичальниками через значні адміністративні витрати [7].

В Україні зараз діють близько 462 кредитних спілок та майже 117 банків. Порівняльну динаміку кількості кредитних спілок та банків подано на рис. 2. [2].

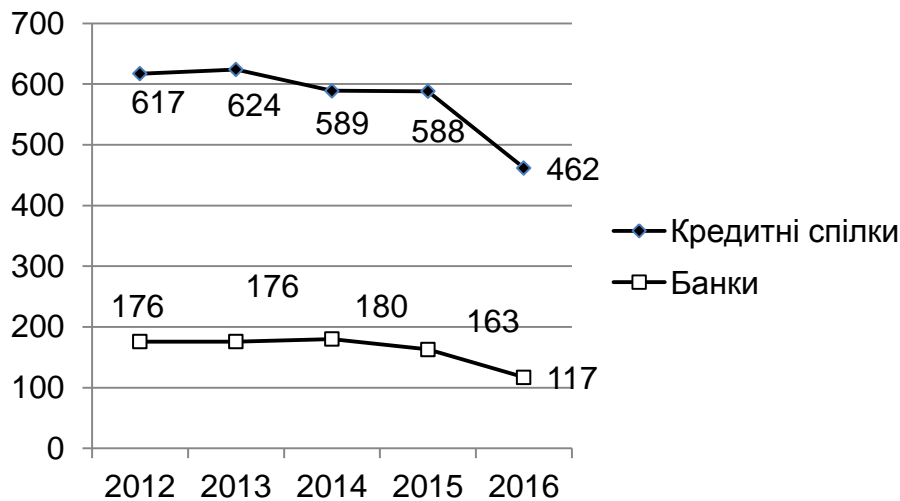

Рис. 2. Динаміка кількості кредитних спілок та банків України

З рис.2. бачимо, що кількість кредитних спілок з кожним роком зменшується. А динаміка кількості банків з 2012 по 2015 рр. має стабільний характер і лише у 2016 р. спостерігається значене зменшення його кількості. Також, робимо висновок, що у 2012 р. на один банк припадає 3 кредитних спілок, а у 2016 р. – 4 кредитних спілок.

Результати діяльності кредитних спілок та динаміка основних показників їх діяльності наведено в табл. 2 [3].

Таблиця 2

Динаміка основних показників діяльності кредитних спілок

Показник	Значення по роках					Темп роста,% 2016 /2012
	2012	2013	2014	2015	2016	
Кількість членів КС, тис. осіб	1095,9	980,9	821,6	764,6	642,9	58,7
Кількість членів КС, які мають внески на депозитних рахунках, тис. осіб	44,9	40,3	31,5	26,5	41,1	91,5
Кількість членів КС, які мають чинні кредитні договори, тис. осіб	254,0	233,6	186,6	162,2	148,6	58,5
Загальні активи, млн грн	2656,9	2598,8	2338,7	2064,3	2032,5	76,5
Кредити, надані членам КС (залишок на кін. періоду), млн грн	2531,0	2349,1	1994,4	1792,7	1799,5	71,1
Внески членів КС на депозитні рахунки (залишок на кін. періоду), млн грн	1287,5	1330,1	989,8	855,2	831,8	64,6
Капітал, млн грн	1088,7	1055,6	1048,7	1040,9	1044,4	95,9

Відповідно до табл. 2 кількість членів кредитних спілок протягом 2012-2016 рр. зменшилася на 58,7%. Також і зменшилася кількість членів, які мають чинні кредитні договори на 58,5% протягом 2012-2016 рр.

Найбільшу питому вагу на ринку складають кредити, надані на споживчі потреби, а саме на придбання техніки для дому, оплату навчання, лікування інші соціальні потреби, частка яких перевищує 64 % наданих кредитів. Депозитний портфель кредитних спілок України з початку 2016 р. зріс на 12,19 % і досяг 1330,1 млн. грн.

Для вирішення проблем на ринку кредитних ресурсів та його розвитку і покращення соціально-економічної ситуації створено Національну асоціацію кредитних спілок України. Національна асоціація кредитних спілок України (НАКСУ) об'єднує велику кількість кредитних спілок зі всіх областей України. НАКСУ бере участь у створенні необхідної інфраструктури для забезпечення ефективної і стабільної роботи кредитних спілок; розробляє та ініціює створення повноцінної нормативно-правової бази для роботи вітчизняних кредитних спілок; здійснює захист інтересів членів кредитних спілок перед державою; надає консультації членам кредитних спілок щодо правових, фінансових і бухгалтерських аспектів їх функціонування; проводить підвищення кваліфікації кадрів кредитних спілок; проводить уніфікацію діяльності кредитних спілок-учасників НАКСУ за допомогою розробки внутрішніх операційних стандартів; займається безпосереднім поширенням ідей фінансової кооперації серед населення; координує єдиний інформаційний простір кредитних спілок України [8].

Таким чином, визначено динаміку основних показників діяльності кредитних спілок, розглянуто спільні та відмінні риси кредитної спілки і банку. Все вищесказане впливає на рівень розвитку економіки та сприяє стабілізації соціально-економічної ситуації в країні. Тобто, кредитні спілки мають великий потенціал щодо розвитку як фінансові інститути, так і поряд з банківськими установами.

Література: 1. «Про кредитні спілки»: Закон України від 20.12.2001 р. № 2908- III – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2908-14>. **2.** Інформаційний портал Національної асоціації кредитних спілок України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unascu.org.ua/>. **3.** Офіційний сайт Національної комісії, що здійснює регулювання у сфері ринків фінансових послуг. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nfp.gov.ua/>. **4.** Зіновійчук В.В. Організаційні основи сільськогосподарського кооперативу. Вид. друге: доп. і перероб. [Текст] / В. В. Зіновійчук. – К. : Логос, 2001. – 380 с. **5.** Стадник А.А. Розвиток кооперативного руху в Україні [Текст] / А.А. Стадник // Фінанси України. – 2004. – №7. – С.104–110. **6.** Прудніков А. О. Основні принципи

функціонування кредитних спілок України в сучасних умовах[Текст] / А. О. Прудніков // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. – 2011. – № 2.
7. Луцишин О. О. Забезпечення фінансової стійкості та надійності кредитних спілок в Україні[Текст] / О. О. Луцишин // Світ фінансів. – 2014. – Вип. 1. – С. 174-188. 8. Ostapenko V. M. Financial policy on the principles public-private partnerships` application / V. M. Ostapenko // Сталий розвиток економіки. – 2017. – № 1. – Р. 175-180. 9. Андрійченко Ж. О. Визначення напрямів інституційних змін для забезпечення ефективного функціонування ризик-орієнтованого підходу у сфері фінансового моніторингу / Ж.О. Андрійченко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2017. – Вип. 17. – Режим доступу: <http://globalnational.in.ua/issue-17-2017>

Автори

К.А. Макарова
О.В. Кошляк

Керівник к.е.н., викладач

В.М.Остапенко

Завідувач кафедри
управління фінансовими послугами

Н.М. Внукова